

Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Asiantuntijalausunto asiassa HE 154/2022 vp (Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023); Poliisitoimi

Aluksi

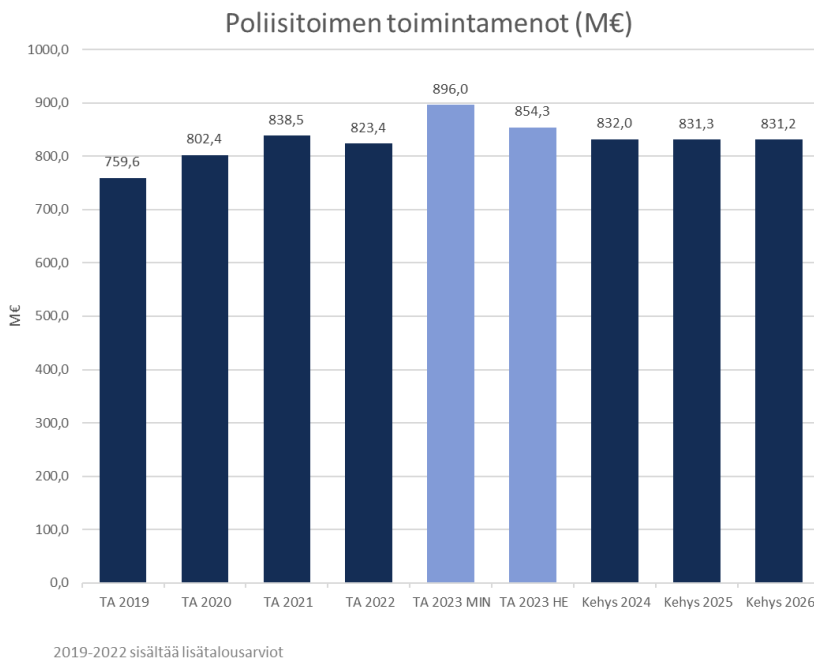
Hallinto- ja turvallisuusjaosto on pyytänyt sisäministeriötä kuultavaksi 5.10.2022 klo 9.00 koskien valtion talousarvioita vuodelle 2023. Sisäministeriölle teemaksi on ilmoitettu erityisesti poliisitoimi, ml. toimet budjetoinnin kehittämiseksi ja tilannekatsaus eläinsuojelupoliisin ja ihmiskaupan vastaisen yksikön työn kehittymisestä sekä resursseista.

Sisäministeriö on ollut kuultavana 21.9.2022, jolloin on nostettu esille poliisitoimen (26.10) osalta hallituksen esityksessä (156/2022 vp) esitetty rahoitus sekä Poliisihallituksen alaiselle poliisille että suojelupoliisille. Näiltä osin sisäministeriö viittaa jo aiemmin lausuttuun poliisitoimen rahoituksessa ja sen kipukohdista vuoden 2023 talousarviossa. Lausunnossa todettiin:

Poliisi

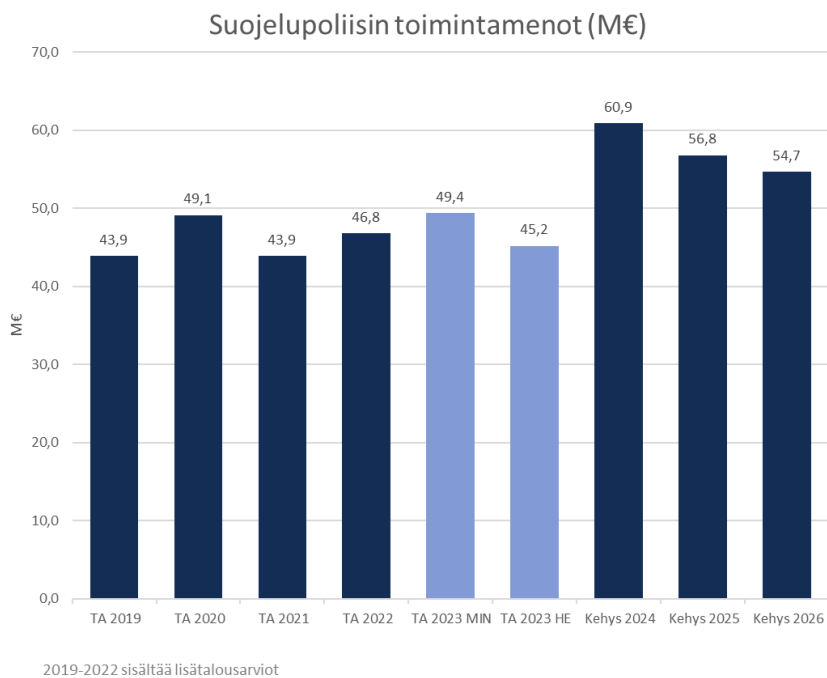
Poliisille esitetään 854 miljoonaa euroa, mikä on 43 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Esitys sisältää aiemmin tehtynä päätöksenä 8 miljoonan euron lisäyksen hallitusohjelman mukaisen poliisien HTV:n tavoitetason (7 500) saavuttamiseen. Poliisin toiminnan tason ylläpitämiseksi (ml. ICT-ylläpito) ehdotetaan kevään 2022 kehyspäätöksen mukaisen 9 miljoonan euron lisäksi 25,2 miljoonan euron lisäystä. Summa sisältää 7,76 miljoonaa euroa ICT -suorituskyvyn ylläpitoon ja modernisointiin sekä noin 17,5 miljoonaa euroa poliisin HTV -tavoitetason ylläpitämiseen. Näiden lisäysten arvioidaan mahdollistavan sen, että Poliisi välttyisi tässä vaiheessa jyrkiltä, henkilöstöön kohdistuvilta sopeuttamistoimilta.

Talousarvioesitykseen sisältyvät myös hallituksen esityksiin liittyvät lisäykset Poliisille: Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus (0,854 miljoonaa), lastensuojelun ja sosiaalipäivystyksen virka-avun maksuttomuuden kompensointi (0,332 miljoonaa), lapsiin kohdistuvien rikosten kiireellinen käsittely (0,565 miljoonaa), sekä lähestymiskiellon tehostaminen (0,285 miljoonaa). Esitykset lisäävät poliisin resursseja rikosten tutkintaan ja parantavat erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeusturvaa.

Suojelupoliisi

Suojelupoliisille ehdotetaan kehyspäättöksen mukaisesti pysyvää resurssilisäystä laittoman tiedustelun sekä valtiollisen vaikuttamisen torjuntaan (2,2 milj. euroa) sekä ICT-infran turvallisuuden varmistamiseen (2,75 milj. euroa), yhteensä 4,95 miljoonaa euroa.

Mainituista poliisitoimen rahoituksen kipukohdista viitataan aiempaan lausuntoon.

Toimet budjetoinnin kehittämiseksi ja resursseista

Syksyllä 2021 sisäministeriö ja valtiovarainministeriö päättivät teettää selvityksen koskien poliisin määrärahojen käyttöä ja siihen liittyviä tekijöitä. Selvityksen toteutti kolme ulkopuolista selvityshenkilöä ja se julkaistiin 9.2.2022. Selvityshenkilöt totesivat, että ilman menojen sopeutusta tai määrärahojen merkittävää lisäystä kuilu talousarviossa myönnetyn rahoituksen ja poliisin tarpeiden välillä kasvaa.

Selvityshenkilöt esittivät kehittämis ehdotuksia, joiden johdosta sisäministeriössä on käynnistetty toimet poliisin toimialan vakauttamiseksi ja poliisin toimintaedellytysten parantamiseksi. Suunniteltavilla toimilla tavoitellaan vaikutuksia lyhyellä, keski-pitkällä ja pitkällä aikavälillä selvitysmiesten havaintojen ja poliisin keskeisten menoryhmien kautta tarkastellen. Monia suosituksia voidaan tehdä nykytilan parantamiseksi hallinnon alan omin toimin. Osassa tarvitaan kiinteää yhteistyötä valtion yhteisten palvelutuottajien kanssa. Jotkin ehdotukset ovat resurssidonnaisia.

Budjetoinnin kehittämiseksi selvityshenkilöt suosittivat muun muassa rahoituksen nelijaon esiin nostamista vahvemmin poliisin toimintamenomomentille. Se on vuoden 2023 talousarviossa tuotu näkyviin euromääräisesti aiemman ns. piirakkamallin sijaan. Rahoituksen nelijakoperiaatteen mukaisessa jaossa määrärahan käyttö jaetaan informatiivisuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi henkilöstökuluihin, ICT-kustannuksiin ja toimitila-kustannuksiin ja muihin menoihin. Se havainnollistaa poliisin rahoituskokonaisuutta aiempaa paremmin. Poliisin henkilöstömenoihin menee 70 %, tilakustannuksiin 10 %, ict-kuluihin 9 % ja muihin menoihin 11 %.

Lisäksi selvityshenkilöt esittivät poliisin talousasiain yhteistyöryhmän perustamista, joka käsittelee poliisin taloutta ja erilaisia poliisin henkilöstön, ICT:n, toimitilojen sekä ajoneuvojen sekä tarvikkeiden kehittämissuunnitelmia. Sisäministeriö on asettanut yhteistyöryhmän kesäkuussa 2022. Mukana on sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja Poliisihallituksen edustajia. Yhteistyöryhmän tehtävänä on mm. käsitellä poliisin pitkän aikavälin kustannustason kehittymistä ja määrärahatason riittävyyttä koskevia arvioita ja suunnitelmia sekä pitkän aikavälin henkilöstön, ICT:n, toimitilojen ja muiden hankintojen kehittämissuunnitelmia tai tiekarttoja. Yhteistyöryhmän tavoitteena on eri toimijoiden välisen tiedonkulun parantaminen, pidemmän aikavälin kustannustason ennakointi ja yhteisen näkemyksen edistäminen. Yhteistyöryhmässä tullaan käymään poliisin pitkän aikavälin investointisuunnitelmia selvityshenkilöiden ehdotuksen mukaisesti. Näillä toimilla tulee olemaan merkitystä pidemmän aikavälin budjetoinnin kannalta.

Poliisin toiminnan rahoitus syntyy kokonaisuudesta. Poliisille esitetyt lisäykset vuoden 2023 talousarviossa korjaavat poliisin taloudellista tilannetta, mutta eivät ratkaise sitä. Talousarviossa osoitettu lisäykset on osin sidottu erilaisiin velvoitteisiin, esimerkiksi aiempiin päätöksiin, VES-korotuksiin tai poliisin työmäärää lisääviin lainsäädäntömuutoksiin. Kevään kehyspäätöksessä ei saatu ratkaisua poliisin pysyväluonteisten menojen rahoitukseen pidemmällä aikavälillä. Tämä vaikuttaa poliisin edellytyksiin suunnitella ja kehittää toimintaa pitkäjänteisesti.

Tilannekatsaus eläinsuojelupoliisissa

Sisäministeriö pyysi Poliisihallitukselta tietoja vastatakseen valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston pyyntöön eläinsuojelupoliisin tilannekatsauksesta. Poliisihallituksen vastauksen mukaan poliisilla ei ole erityisiä eläinsuojelupoliiseja, mutta tietyt tutkijat ovat erikoistuneet eläinsuojeluasioihin eri poliisiyksiköissä.

Sisäministeriöllä ei ole tarkempaa tietoa poliisiyksiköiden tilanteesta, mutta poliisin ollessa eläinsuojelu- ja esitutkintaviranomainen eri poliisiyksiköiden alueilla on tehty erilaisia kehittämistoimia eläinsuojelu- ja luonnonvararikoksiin sekä moniviranomaisyhteistyöhön liittyen.

Lisäksi sisäministeriö toteaa, että sisäministeriön talousarvioehdotuksessa vuodelle 2023 esitettiin poliisille eläinten hyvinvointilaki-uudistukseen liittyvää rahoitusta, mutta sitä ei osoitettu. Se olisi ollut omiaan tehostamaan poliisin toimia eläinsuojeluvalvontaa ja eläinsuojelurikosten tutkintaa.

Ihmiskaupan vastaisen yksikön työn kehittämisestä

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteena on, että poliisiin perustetaan ryhmä ihmiskaupparikosten paljastamiseen ja tutkimiseen. Vuoden 2021 talousarvioon osoitettiin ihmiskauppayksikön perustamista varten rahoitus. Poliisihallitus perusti valtakunnallisen ihmiskauppatutkintaryhmän ja päätti valtakunnallisista rakenteista sekä resurssoinnista. Ryhmä käynnisti toimintansa helmikuussa 2021 Helsingin poliisilaitoksella. Lisäksi keskusrikospoliisille osoitettiin tehtävälänsä liittyviä valtakunnallisia vastuita ja siihen liittyviä resursseja.

Vuoden 2022 talousarvioon sisällytettiin ihmiskaupparyhmän jatkaminen ja toiminta on jatkunut vuonna 2022. Sisäministeriöön toimitetun tiedon mukaan Helsingin poliisilaitoksella on toimintaa edelleen kehitetty keväällä 2022 ja resursseja lisätty aiemmasta.

Valtakunnallisen ihmiskauppaa paljastavan toiminnan ja ihmiskaupparikostutkinnan lisäksi vuonna 2020 asetettu poliisin valtakunnallinen ihmiskauppaverkosto jatkaa toimintaansa. Valtakunnallinen ihmiskaupan vastainen toiminto tekee jatkuvaa yhteistyötä verkoston kanssa ja myös kouluttaa sitä.

Johtava asiantuntija Heidi Kankainen